

W dniu 9 marca 2018 roku weszła w życie ustawa z dnia 10 stycznia 2018 roku o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, która zmodyfikowała dotychczasowe przepisy dotyczące instrumentów prawnych służących osiągnięciu celu ustawy poprzez ograniczenie fizycznej dostępności napojów alkoholowych. Ustawa o zmianie ustawy dała samorządom możliwość ustalenia, w drodze uchwały, dla obszaru gminy lub wskazanych jednostek pomocniczych gminy ograniczeń w nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza punktem sprzedaży. Ograniczenia te mogą dotyczyć sprzedaży prowadzonej w godzinach od 22:00 do 6 rano.

KCPU (wcześniej PARPA) monitoruje od 2019 r. implementację tej zmiany i jej ocenę przez samorządy lokalne. Z przeprowadzonego w 2019 i 2020 r. badania wynika, że zdecydowana większość badanych gmin, w których przyjęto uchwałę, uznała zmiany po wprowadzeniu ograniczenia sprzedaży alkoholu w godzinach nocnych za pozytywne (15 z 18 gmin). Dotyczy to także dużych miast (np. Wrocław, Sopot, Olsztyn, Katowice) oraz gmin turystycznych (np. Sandomierz).

Policja najczęściej wskazywała na wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców spowodowany mniejszą liczbą interwencji w pobliżu miejsc sprzedaży napojów alkoholowych oraz w stosunku do osób nietrzeźwych znajdujących się w przestrzeni publicznej, mniejszą ilością zakłóceń porządku i ciszy nocnej, pozytywny wpływ na szeroko rozumiany "ład i porządek" w gminie. Urzędy często wskazywały na pozytywny odbiór ograniczenia przez mieszkańców, a także pracowników (wzrost bezpieczeństwa, mniej kradzieży w sklepach) oraz właścicieli sklepów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych (nie zanotowano spadku dochodów) – dotyczyło to zwłaszcza stacji paliw. Zwracano także uwagę na mniejszą ilość osób przewożonych do izb wytrzeźwień oraz szpitali (w związku np. urazami związanym ze spożywaniem alkoholu) – informacje ze szpitali i pogotowia ratunkowego.

Jedynie jedna z zapytanych gmin oceniła skutki wprowadzenia ograniczenia w sposób negatywny. Była to jednakże jedyna gmina spośród zapytanych, która w krótkim czasie (bo zaledwie po pół roku obowiązywania zakazu) wycofała się ww. rozwiązania. Wskazywała ona na wystąpienie zjawiska nabywania przez mieszkańców gminy napojów alkoholowych w ościennych gminach, zakłóceń

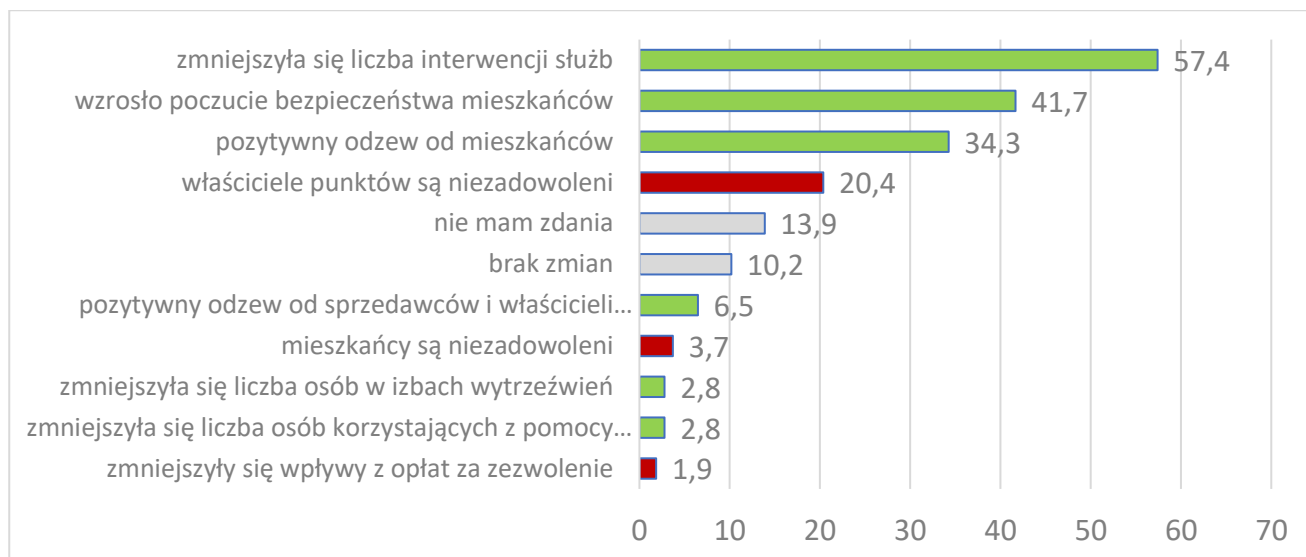
porządku publicznego związanych z funkcjonowaniem punktów gastronomicznych, a także sygnały o pojawieniu się na terenie gminy alkoholu z nielegalnych źródeł (przy czym warto zaznaczyć, że jest to gmina położona w pobliżu wschodniej granicy - tj. rejonie najbardziej zagrożonym nielegalną produkcją i przemytem alkoholu).

Dwie z gmin wprowadziły uchwałę ograniczającą nocną sprzedaż prewencyjnie, gdyż na ich terenie nie funkcjonują żadne punkty sprzedaży napojów alkoholowych otwarte po godzinie 22giej. Zatem nie były one w stanie wykazać zmian jakie ww. zapisy spowodowały, skoro stan faktyczny nie uległ zmianie.

W trzech przypadkach odpowiedź z Policji lub urzędu gminy/miasta wskazywała na niemożność określenia czy skutki wprowadzenia ograniczenia nocnej sprzedaży napojów alkoholowych były pozytywne czy negatywne. Warto jednakże podkreślić, że równocześnie druga z zapytanych instytucji (policja lub urząd) z danej gminy wypowiedziała się o pozytywnych skutkach zakazu.

W kwietniu tego roku KCPU zwróciło się z prośbą do osób zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień w gminach o udział w ankiecie internetowej poświęconej wykorzystaniu możliwości uchwalenia ograniczenia sprzedaży napojów alkoholowych w sklepach w godzinach nocnych (zarówno tych, które ten zakaz wprowadziły, jak i tych, które się na niego nie zdecydowały). Otrzymałyśmy odpowiedzi niemal połowy gmin, w tym z ponad 100 gmin, w których wprowadzono ograniczenie.

Najczęstsze zmiany jakie dostrzegali respondenci po wprowadzeniu uchwały dotyczyły bezpieczeństwa w miejscach publicznych – ponad połowa wskazała, że zmniejszyła się liczba interwencji służb (policji, straży miejskiej) w sprawie naruszeń porządku publicznego związanych ze spożywaniem alkoholu, zdaniem 41,7% respondentów wzrosło poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, a co trzecia osoba uważała, że zmiany wywołały pozytywny odzew mieszkańców. Najczęstszym problemem na jaki zwracali uwagę respondenci (co piąta osoba) było niezadowolenie sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży, ale z drugiej strony 6,5% respondentów wskazało, że otrzymali pozytywny odzew od sprzedawców i właścicieli sklepów. Poza tym negatywne zmiany były bardzo rzadko wskazywane. Co dziesiąty respondent nie zauważył żadnych zmian po wprowadzeniu ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu. Szczegółowe informacje znajdują się na poniższym wykresie:

Zatem, jak wynika z doświadczeń gmin, wprowadzenie ograniczenia nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przekłada się w największym stopniu na poprawę bezpieczeństwa w społeczności lokalnej. Co więcej, dzieje się tak bez uszczerbku dla dochodów z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Jeśli chodzi o doświadczenia innych państw, to badania pokazały, że ograniczenia dotyczące sprzedaży alkoholu w godzinach nocnych miały wpływ na zmniejszenie liczby hospitalizacji związanych z piciem alkoholu. W „Study on the prevention of drink driving by the use of alcohol interlock devices”, podano, że w marcu 2010 r. niemiecki stan federalny Badenii-Wirtembergii zakazał sprzedaży alkoholu napojów w godzinach od 22:00 do 05:00 w punktach sprzedaży poza lokalami, takich jak kioski, supermarkety i stacje benzynowe, co wpłynęło na spadek liczby pacjentów w wieku 16-19 lat hospitalizowanych o 7%-10%. Podobne zmiany zanotowano również w przypadku Szwajcarii - częściowe ograniczenia sprzedaży alkoholu w punktach sprzedających alkohol do spożycia poza miejscem sprzedaży (tylko 2 dni w tygodniu lub tylko w przypadku piwa i napojów spirytusowych) wydawała się zmniejszać liczbę przyjęć do szpitali z powodu zatrucia alkoholowego. w „Study on the prevention of drink driving by the use of alcohol interlock devices”¹, podano, że w marcu 2010 r. niemiecki stan federalny Badenii-Wirtembergii zakazał sprzedaży alkoholu napojów w godzinach od 22:00 do 05:00 w punktach sprzedaży poza lokalami, takich jak kioski, supermarkety i stacje benzynowe, co wpłynęło na spadek liczby pacjentów w wieku 16-19 lat hospitalizowanych o 7%-10%. Podobne zmiany zanotowano w Szwajcarii - częściowe ograniczenia sprzedaży alkoholu w punktach sprzedających alkohol do spożycia poza miejscem sprzedaży (tylko

¹ https://road-safety.transport.ec.europa.eu/system/files/2021-07/study_alcohol_interlock.pdf

2 dni w tygodniu lub tylko w przypadku piwa i napojów spirytusowych) wydawała się zmniejszać liczbę przyjęć do szpitali z powodu zatrucia alkoholowego². Z kolei z australijskiego badania którego celem było sprawdzenie, czy modyfikacja środowiska picia i ograniczenie godzin handlu w lokalu wpływa na zgłaszane wskaźniki przemocy w rodzinie i przemocy domowej wynika, że zwiększenie ograniczeń dotyczących spożywania alkoholu w godzinach wieczornych może zmniejszyć liczbę przypadków przemocy domowej³.

Opracowanie: dr Marta Zin-Sędek, Dział Badań, Monitorowania i Współpracy Międzynarodowej
Marta Oleszczuk, Kierownik Działu Prawnego
Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

² Wicki M, Bertholet N, and Gmel G (2020) Estimated changes in hospital admissions for alcohol intoxication after partial bans on off-premises sales of alcoholic beverages in the canton of Vaud, Switzerland: an interrupted time-series analysis. *Addiction*, 115, 1459– 69.

³ Kowalski, M. *et al.* An overlooked effect: Domestic violence and alcohol policies in the night-time economy. *Addiction*, [s. l.], v. 118, n. 8, p. 1471–1481, 2023. DOI 10.1111/add.16192. Dostępny em: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=psych&AN=2023-65907-001&lang=pl&site=ehost-live>.
Acesso em: 5 jul. 2024.